

Nr 1053

Av herrar Larsson i Luttra och Boo, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 22, med förslag till lag angående ändring i lagen den 16 juni 1966 (nr 301) om rättspsykiatrisk undersökning i brottmål, m. m.

(Lika lydande med motion nr 919 i Första kammaren)

Förhållandena inom det rättspsykiatriska undersökningsväsendet har under en mycket lång följd av år varit synnerligen otillfredsställande. I mitten av 1940-talet inrättades för första gången läkartjänster på heltid inom rättspsykiatrikerorganisationen. Varken denna reform eller de delreformer som genomfördes under 1950-talet ledde emellertid till mer än temporära förbättringar. Efter initiativ från riksdagen tillsattes därför i slutet av 1950-talet en särskild kommitté med uppdrag att företa en genomgripande översyn av undersökningsväsendets organisation och söka avhjälpa rekryteringssvårigheterna till rättspsykiatrikerkåren.

Sedan kommittén framlagt sina förslag godkände riksdagen 1961 vissa riktlinjer för en omorganisation. Enligt den då fastställda organisationsplanen skulle den dittillsvarande tudelade organisationen med undersökningsenheter på såväl fångvårdsanstalter som mentalsjukhus ersättas med en enhetlig organisation med socialstyrelsen som chefsmyndighet. Den nya organisationen skulle omfatta fem helt fristående rättspsykiatriska kliniker och lika många rättspsykiatriska stationer.

Redan då organisationsplanen fastställdes förutsatte man, att det skulle komma att dröja tämligen lång tid innan den nya organisationen skulle kunna vara genomförd. I en under utredningsarbetet framlagd departementspromemoria angavs sex år som riktpunkt. Formellt genomfördes också den nya organisationen den 1 januari 1967 i samband med att den nya lagen om rättspsykiatrisk undersökning i brottmål trädde i kraft. Ingen av de planerade nya klinikerna var emellertid då färdig, utan de psykiatriska avdelningarna vid dessa fångvårdsanstalter fick tills vidare fungera som sådana kliniker. I dagens läge beräknar man att de två första fristående klinikerna skall kunna tas i bruk under senare delen av innevarande år och att samtliga fem kliniker skall vara färdigställda 1973.

Genom att både lokal- och personalsituationen således alltjämt är mycket bekymmersam har någon varaktig förbättring när det gäller att nedbringa väntetiderna vid undersökningar inte kommit till stånd. Endast en mindre

del av undersökningarna kan genomföras inom den lagstadgade tiden — sex veckor — och i åtskilliga fall överskrids den tiden högst väsentligt. Den genomsnittliga väntetiden torde f. n. vara omkring tre månader för väntande som hålls häktade.

I avvaktan på att man genom den nämnda omorganisationen kan komma att få en förkortning av väntetiderna och andra förbättringar framläggs i proposition nr 22 förslag till vissa åtgärder för att minska olägenheterna av de nuvarande långa väntetiderna. Sålunda föreslås att häktad som skall genomgå rättspsykiatrisk undersökning i väntan därpå skall kunna placeras på fångvårdsanstalt. Därigenom kan han få bättre möjligheter till arbete och gemenskap än som kan ges i häkte eller på de nu befintliga rättspsykiatriska klinikerna. Vidare föreslås att bestämmelser införs om avräkning av häktningstid för den som döms till ungdomsfängelse eller internering efter att ha genomgått rättspsykiatrisk undersökning i målet i likhet med vad som redan gäller för den som döms till tidsbestämt fängelsestraff.

Även om betänkligheter kan anföras mot att bryta mot den i både Sverige och de flesta andra länder tillämpade grundsatsen att häktade och dömda inte bör förvaras tillsammans, måste enligt vår mening det framlagda förslaget om placering av häktade på kriminalvårdsanstalt i vissa fall accepteras under nuvarande förhållanden. Den föreslagna föreskriften att sådant förordnande bara får ges, om såväl den misstänkte som åklagaren har gett sitt samtycke, bör kunna utgöra en tillräcklig garanti för att både den enskildes intressen tillgodoses och inga onödiga risker uppkommer för att brottsutredningen skall försvåras eller bevis undanröjas. I likhet med departementschefen anser vi det också befogat, att avräkning av häktningstid får ske för den som döms till ungdomsfängelse eller internering på det sätt som föreslås i propositionen.

Det finns emellertid enligt vår mening samtidigt skäl att understryka, att de nu föreslagna förändringarna inte bidrar till att lösa själva grundproblemet med de långa väntetiderna vid de rättspsykiatriska undersökningarna. Delreformerna får därför inte tas till intäkt för att ytterligare fördröja upprustningen av själva undersökningsorganisationen. Tvärtom kan det förhållandet, att man nu — under en som man kan hoppas förhållandevis kort övergångstid — är mer eller mindre tvingad att vidta tämligen drastiska åtgärder för att undanröja en del av missförhållandena, ge anledning till att man påskyndar genomförandet av 1961 års organisationsplan. Det finns också anledning att i övrigt påskynda de åtgärder, t. ex. i fråga om personalutbildning, som är erforderliga för att de grava missförhållanden, som länge rått inom denna del av rättsväsendet slutgiltigt skall kunna undanröjas. Så länge väntetiderna består får man under alla förhållanden räkna med väsentliga lidanden och olägenheter både för dem

som skall undersökas och för berörd personal. Det är också helt klart att de krav på rättssäkerhet, som är avhängiga av att rättsproceduren är snabb, inte kan tillgodoses under de nu rådande förhållandena.

Med hänvisning till vad som anförts i motionen hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar, att genomförandet av 1961 års organisationsplan för det rättspsykiatriska undersökningsväsendet bör såvitt möjligt påskyndas och åtgärder i övrigt vidtas för att nedbringa väntetiderna vid sådana undersökningar i enlighet med vad som anförts i motionen.

Stockholm den 11 mars 1969

Gunnar Larsson (cp)

i Luttra

Karl Gust. H. Boo (cp)